

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dictamina Seu Scita Variæ Doctrinæ, Politicæ, Moralis,
Stoicæ, Christianæ, & Spiritualis**

Nieremberg, Juan Eusebio

Paderbornæ, 1711

Decas V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50306)

nis per media rigoris, & lenitatis promovendæ. Per strictum intellige Principis munus, nê, quod ipsius est, divisum sit, aut alteri communicatum imperium. Constantia vult gubernari omnia juxta leges, & veteres mores quocunque accidente non facilè innovandos.

DECAS V.

41. Timenda est Principi adolescentia sua, præsertim ubi fervor exuberat, & experientia deficit. Ætatem illam maturiori credat, ejusque consiliis subdat. Sit licet ingenio felix, non fidat. Quò enim illud acrius est aut facundius, eò faciliùs ut bonorum etiam agrorum inculta, inutili segete luxuriant. Ab aliena manu accipienda est sementis, ut feliciter germinet. Mens vivacior suo seigne consumit. Prudentia non solo usu comparatur, præparanda est studio, & præceptis.

42. Nunquam apud suos eo loco sit Princeps, ut necesse habeant vel tacere veritatem vel amittere gratiam. Amet virtuosos, faciâtque se à virtuosis amari; eòsque liberè versari secum absque periculo virtutis. Actionibus suis securitatem imperet

imperet

imperet probis, veridicis libertatem. Adulatoribus pœnam, perversis timorem. Tametsi malus censeri possit, qui solo commodo suo bonus est, cùm ipsa virtus sui pretium sit, & merces: attamen non omittat Princeps bene agere in exemplū aliorum; ad minùs non appareat malus, nè quis alius se bonum reputet, si malus sit.

43. Instrumentum Iustitiæ Lex est, instrumentum innocentia Regis exemplum. Legibus refrænatur malitia, exemplo virtus procuratur. Lex ut vi suâ polleat, metus faciat: ut respectu, honestas. Perversos rigor adducit, virtuosis satis est ratio Recti. Multùm differt inobedientia à contemptu. Iste respicit Legislatorem, illa Legi opponitur. Qui clàm transgreditur Legem, nihil officit Authori; qui palàm delinquit, sævit & in hunc, & in ipsam legem.

44. Leges multitudine vilescunt, curâ observandi stabiliuntur. Quid proderunt contemptæ, aut ob congeriem oblivioni traditæ? Multitudo reverentiæ obstat, & imminutio Majestatis est sancire non observanda. Ad hæc ingens servitus est,

est,

est vix pedem movere, quin impingas, aut violati edicti reus sis. Momenta omnia ad censoriã virgam referre, onus est intolerabile. Denique ubi multum præcipitur, multum delinquitur. Non cumulo leges valent, sed usu. Servatæ populum coërcent: neglectæ scandalo sunt, aut absque fructu. Si convenit immutari, tempus id statuerit, aut occasio. At nisi intersit Legislatoris, aut Legis ipsius, inconcussæ maneant, tametsi destituantur, sine suo. Legem convenientia servat, Ratio non facit.

45. Leges sinè obsequio, Magistratus sinè honore. Idcirco qui primi transgressi fuerint, exquisitè plectendi sunt, & ad horrorem cæterorum. Qui enim absque exemplo delinquant, minùs excusabiles sunt, & magis nocivi. Ingens præjudicium Reipublicæ foret, iis indulgere, qui adeò præjudicant.

46. Nullæ aliæ leges tam felices sunt, tam venerabiles, quàm quas Rex gestis promulgat. Edictum frustratur sæpissimè, facta religiosissimè observantur. Civilibus, & in bonum Provinciarum latis
Rex

Rex ipse obstringitur; & licet ipsi uti Latori obsequi nequeat, subditur tamen DEO, Legique naturæ, quæ jubet Caput correspondere membris, sibi que statuere, quod justum aliis censuerit. At verò transgressionis reus non est obnoxius pœnæ, nec Rempublicam decet advertere in culpas Moderatoris. Solius id Dei est, Regis scilicet Regum, discussuri Principum causas, & pro tempore eorum errata castigaturi.

47. Non sunt tolerandæ consuetudines, quæ indulgentiâ Principis vim legis obtinuerunt. Facilius abrogâris legem scriptam, quàm consuetudinem inolitam. Illam revocabis folio papyri, hanc nec longissimo tempore. Arduum est detrahere populo, quod annorum usu contraxit.

48. Nihil æquè felicitat Regem, ac probitas vitæ, & amor proborum. Ejus facta forma sunt vivendi. Exemplo consecrat, quod facit. Mores Regni ejus actionibus constant. Quis enim credat ausurum punire, quod igse egerit. Quàm enorme scelus foret, primos aquarum fontes corrumpere, unde potent universi? Quocir-

casi

ca si se, si suos colat Princeps, hoc imprimis noverit, docere se facere malè, si desinat facere bene. Otium illi est Schola malè agendi, & nisi agat bene, nihil agere censetur.

49. Faciliùs est errare naturam, quàm populum discedere à moribus Principum. Omnis illorum actio aut venerationem pariat, aut timorem. Tametsi enim non subjaceant legi, ipsi tamen Lex viva sunt. Et quemadmodum leges, quas pœnales dicimus, metum omnibus imponunt, eæ verò, quæ gubernationem concernunt, & politicas vocamus, admirationem; ità vita Principum perverfos populi mores condemnare debet; iis verò stuporè incutere, qui eorum actiones observant, uti Regulam suarum.

50. princeps bonus (ait plutarchus) est viva dei imago, id est optimi, potentissimi, sapientissimi. Bonitas efficit, ut nulli non proffit: sapientia, nè deviet: potentia ut exequatur. Ex adverso Principis mali prototypon dæmon est, in id unum laborans, ut noceat omnibus. Eius potentia, si virtus absit, proruit in omne malum;

lum; si bonitas desit, in tyrannidē; si prudentia in ruinam, & interitum.

DECAS VI.

51. Verbum suum ità appretiet princeps, uti creditum Majestatis. Amisisti omnia, si fidem amiseris. Est instar animæ, quæ non solet reverti in corpus, quod deseruerit. Non utatur Religione in imperii augmentum, nec fide data in propriam utilitatem. Indè enim periclitatur Authoritas, & hac pereunte non suppetit dolus aut ars ulla amissam recuperandi.

52. Pollicendum est tardè, pollicitis standum citissimè. Inter spatium utriusque nulla interveniat difficultas: expendenda eà est, antequam spondeas. Quis autè dubitet promissis principē alleviari, subditū felicitari? Ea tamen iis solum præstāda sunt, à quibus speres promoveri tua obsequia, & non frustrari collata munia.

53. His quoque duobus intendat princeps, quomodo credere debeat, & qui faciat sibi credi. primum jubet illum facilem esse in assentiendo assertis, nè scilicet Majestati præjudicet, multùm passuræ, si præsumi possit, esse aliquem, qui velit fal-

B

lere